

EL TEDH DAVANT L'AMNISTIA: CONSIDERACIONS SOBRE L'ESTATUS DE VÍCTIMA DELS POLÍTICS INDEPENDENTISTES

Josep M. Tirapu-Sanuy*

Resum

Els polítics independentistes catalans condemnats pel Tribunal Suprem el 2019 van interposar demandes contra l'Estat davant el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) al·legant la violació de diversos drets del Conveni Europeu de Drets Humans. L'examen d'aquestes demandes ha coincidit temporalment amb el debat de la Proposició de Llei d'amnistia a les Corts Generals. En aquest context, sorgeixen dubtes sobre si l'amnistia podria comportar la pèrdua de l'estatus de víctima dels polítics independentistes, la qual cosa portaria el TEDH a inadmetre les demandes. Aquest article examina el règim jurídic de l'estatus de víctima, i mostra que el TEDH generalment exigeix dues condicions perquè una mesura com l'amnistia pugui suposar la pèrdua de l'estatus de víctima d'un demandant: primer, que reconegui i, segon, que repari la violació de drets al·legada. L'anàlisi també revela que les demandes relatives a drets de l'article 6 estan subjectes a una regla especial menys restrictiva. Aplicant aquestes regles, es conclou que l'amnistia no farà perdre l'estatus de víctima dels polítics independentistes, de manera que no impedirà que el TEDH es pronunciï sobre el fons de les seves demandes.

Paraules clau: drets humans; procés independentista català; Tribunal Europeu de Drets Humans; TEDH; estatus de víctima; amnistia; admissibilitat; reconeixement de violació; reparació.

AMNESTIES AND VICTIM STATUS IN THE ECtHR: REFLECTIONS ON THE IMPACT OF THE SPANISH AMNESTY ON THE VICTIM STATUS OF THE CATALAN INDEPENDENCE LEADERS

Abstract

The Catalan independence leaders, convicted by the Spanish Supreme Court for organising the 2017 independence referendum, lodged applications against Spain before the European Court of Human Rights (ECtHR) alleging violations of several rights of the Convention. The examination of these applications by the ECtHR coincides with the consideration by the Spanish Parliament of a law to grant them an amnesty. In this context, a question arises as to whether the amnesty could entail the loss of the independence leaders' victim status, which would lead the ECtHR to declare their applications inadmissible. This article examines the law on victim status, revealing that the ECtHR has generally required two conditions for a measure to deprive an applicant of their victim status: first, that it acknowledges the breach of the Convention and, second, that it affords redress for it. The article also reveals that rights applications under Article 6 are subject to a special rule which is less restrictive. Applying these rules, it is concluded that the amnesty will not entail the loss of victim status by the applicants; therefore, it will not prevent the ECtHR from ruling on the merits of their applications.

Keywords: human rights; Catalan independence process; European Court of Human Rights; ECtHR; victim status; amnesty; admissibility; acknowledgement of violation; redress.

* Josep M. Tirapu Sanuy, investigador predoctoral en dret públic, Universitat de Cambridge. jmt96@cam.ac.uk. [@Tirapu](https://twitter.com/Tirapu).

Recepció de l'article: 06.02.2024. Avaluacions cegues: 12.02.2024 i 28.02.2024. Acceptació de la versió final: 08.03.2024.

Citació recomanada: Tirapu-Sanuy, Josep M. (2024). El TEDH davant l'amnistia: consideracions sobre l'estatus de víctima dels polítics independentistes. *Revista Catalana de Dret Públic*, 68, 174-188. <https://doi.org/10.58992/rcdp.i68.2024.4192>

Sumari

1 Introducció

2 L'amnistia i el Conveni: dues perspectives

3 L'estatus de víctima

4 La pèrdua de l'estatus de víctima

5 La Llei d'amnistia i l'estatus de víctima dels polítics independentistes

6 Conclusió

Jurisprudència citada

Bibliografia citada

1 Introducció

El 14 de març de 2024, el Ple del Congrés dels Diputats va aprovar la Proposició de Llei orgànica d'amnistia per a la normalització institucional, política i social a Catalunya (d'ara endavant, [Llei d'amnistia](#)).¹ Sempre que el Tribunal Constitucional no en declari la inconstitucionalitat, la Llei d'amnistia tindrà l'efecte d'extingir la responsabilitat penal, administrativa i comptable² per actes relacionats amb la consulta celebrada a Catalunya el 9 de novembre de 2014 i el referèndum de l'1 d'octubre de 2017.³ L'amnistia pels fets del procés independentista català ha estat objecte d'extenses discussions jurídiques, amb especial atenció al seu encaix en l'ordenament constitucional.⁴ No obstant això, hi ha una dimensió de l'amnistia que ha passat relativament desapercebuda en les discussions doctrinals malgrat la seva importància jurídica: el seu efecte en les demandes dels polítics independentistes davant el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH).

En efecte, la Llei d'amnistia beneficiarà els líders polítics catalans condemnats pel Tribunal Suprem⁵ per liderar la celebració del referèndum d'independència de l'1 d'octubre de 2017 (d'ara endavant, els polítics independentistes), inclosos l'exvicepresident del Govern català Oriol Junqueras i els exconsellers Raül Romeva, Jordi Turull, Dolors Bassa, Joaquim Forn i Josep Rull, l'expresidenta del Parlament de Catalunya Carme Forcadell i els expresidents de les associacions civils Òmnium Cultural (Jordi Cuixart) i Assembla Nacional Catalana (Jordi Sánchez). Després de ser condemnats pel Suprem, els polítics independentistes van interposar recursos d'empara davant el Tribunal Constitucional, que van ser desestimats.⁶ Esgotats tots els recursos interns, van interposar demandes contra l'Estat davant el TEDH, al·legant que les condemnes de presó i inhabilitació havien suposat la vulneració de diversos drets del Conveni Europeu de Drets Humans (d'ara endavant, el Conveni), entre els quals el dret a un procés equitatiu (art. 6), la llibertat d'expressió (art. 10) i la llibertat de reunió (art. 11) (Bertomeu, 2022). El 22 de setembre de 2023, el Tribunal d'Estrasburg va acceptar estudiar les demandes dels polítics independentistes i va demanar al Govern espanyol que respongués les al·legacions de vulneració de drets (Marraco i González, 2023).

El procés legislatiu de la Llei d'amnistia coincideix temporalment amb el procés d'examen de les demandes dels polítics independentistes per part del TEDH. En aquest context, sorgeixen dubtes amb relació a com un procés pot afectar l'altre. Concretament, podria l'amnistia fer perdre l'estatus de víctima dels polítics independentistes i, per tant, comportar la pèrdua d'objecte del procés davant el TEDH? José Antonio Martín Pallín (2023), magistrat emèrit del Suprem, ha respost aquesta pregunta afirmativament, sostenint que “una amnistia donaria lloc a l'arxiu de les demandes, i evitaria pronunciaments condemnatoris i desqualificadors per al Tribunal Suprem”.⁷ Però quin suport troba aquesta afirmació en la jurisprudència del Tribunal d'Estrasburg?

Aquest article s'ocupa d'analitzar els efectes que l'amnistia pot tenir sobre les demandes dels polítics independentistes catalans davant el TEDH. Amb l'anàlisi d'aquest assumpte concret, l'article pretén contribuir a aclarir una qüestió jurídica més àmplia: l'estatus de víctima com a criteri de legitimació activa davant el TEDH. Per a abordar aquest tema, l'article començarà analitzant, a nivell general, la possible rellevància que una amnistia pot tenir davant els drets del Conveni. A continuació, s'analitzarà l'estatus de víctima com a requisit d'admissibilitat de les demandes i s'examinarà amb detall la jurisprudència del TEDH en la matèria, identificant les regles que governen la pèrdua de l'estatus de víctima. Seguidament, s'aplicaran aquestes regles al cas concret de l'amnistia del procés independentista, d'acord amb el contingut de la Proposició de

1 [Diari de Sessions del Congrés dels Diputats, XV Legislatura, núm. 32, 14.03.2024](#). En el moment d'escriure aquest article, la Proposició de Llei es troba en tramitació al Senat.

2 Proposició de Llei, art. 3. Extinció de la responsabilitat penal, administrativa o comptable.

3 *Ib.*, art. 1. Àmbit objectiu.

4 Per a un exemple de posició contrària a la constitucionalitat de l'amnistia, vegeu Fernández (2023); per a un exemple de posició favorable, vegeu Ridao (2023).

5 Sentència del Tribunal Suprem 459/2019 (Sala penal, Secció primera), de 14 d'octubre de 2019 (Recurs 20907/2017).

6 Sentències del Tribunal Constitucional [91/2021, de 22 d'abril de 2021](#) (Turull), [106/2021, 15 de juny de 2021](#) (Rull), [121/2021, de 2 de juny de 2021](#) (Sánchez), [122/2021, de 2 de juny de 2021](#) (Cuixart), [184/2021, de 28 d'octubre de 2021](#) (Forcadell), [45/2022, de 23 de març de 2022](#) (Junqueras i Romeva), [46/2022, de 24 de març de 2022](#) (Bassa), i [47/2022, de 24 de març de 2022](#) (Forn).

7 Traducció pròpia.

lleï aprovada pel Congrés dels Diputats. Com es veurà, l'aplicació d'aquestes regles ens inclina a sostenir que l'amnistia no tindrà l'efecte de provocar la pèrdua de l'estatus de víctima dels polítics independentistes, de manera que no impedirà que el TEDH es pronunciï sobre el fons de les seves demandes. Finalment, es presentaran les conclusions.

2 L'amnistia i el Conveni: dues perspectives

En general, una amnistia pot ser potencialment rellevant per als drets del Conveni des de dues perspectives diferents: com a *violació* o com a *reparació* de drets humans. D'una banda, una amnistia podria constituir una *violació* d'algun dels drets humans reconeguts en el Conveni: en impedir que es persegueixin judicialment certes violacions de drets, una amnistia podria constituir una violació de drets en si mateixa. El TEDH no ha resolt mai un atac directe contra una llei d'amnistia d'un estat membre del Consell d'Europa (Jackson, 2018; Pérez-León-Acevedo, 2022). No obstant això, el Tribunal ha tingut oportunitat de pronunciar-se de manera indirecta sobre aquest assumpte en diverses ocasions, entre les quals cal destacar el cas *Marguš c. Croàcia* (2014).⁸ En aquest cas, el TEDH va indicar *obiter dictum* que la concessió d'amnisties en casos de tortures o maltractaments comesos per funcionaris públics no és permisible.⁹ Louise Mallinder (2015) apunta que la jurisprudència del TEDH en aquest àmbit és poc clara i inconsistent, i tendeix a examinar amb major escrutini les amnisties que impedeixen la persecució de violacions de drets per fets que també poden ser considerats com a constitutius de crims internacionals.¹⁰ La literatura en la matèria s'ha fixat en gran mesura en la Cort Interamericana de Drets Humans, que ha desenvolupat una jurisprudència sòlida sobre la compatibilitat de les amnisties amb els drets humans (Binder, 2011).

Però les amnisties poden ser potencialment rellevants davant el Conveni des d'una segona perspectiva: com a *reparació* de vulneracions de drets humans. Aquesta dimensió ha rebut una atenció escassa per part del debat doctrinal, que s'ha centrat a discutir la relació de les amnisties amb el Conveni des de la perspectiva de la seva potencial rellevància com a violacions, i no reparacions, de drets humans. Com es veurà, en la seva dimensió com a potencial reparadora, l'amnistia impacta principalment sobre un element concret del dret del Conveni: l'estatus de víctima dels demandants. A més, adoptar aquesta perspectiva ens obliga també a moure el focus del debat: en l'amnistia *com a violació*, el que és rellevant són els drets del tercer que pugui haver-se vist afectat per la no persecució de determinats fets que l'hagin afectat (per exemple, un subjecte que hagi estat torturat i l'amnistia hagi impedit la persecució judicial d'aquests actes, prenent els fets de *Marguš*); en l'amnistia *com a reparació*, el debat gira al voltant de la persona que és objecte de l'amnistia com a potencial víctima de vulneració de drets, com es veurà.

La discussió sobre les conseqüències de l'amnistia dels polítics independentistes catalans en les demandes pendents al TEDH ha de situar-se en aquesta segona dimensió, escassament explorada per la doctrina, de la relació de les amnisties amb el Conveni. Així, el que és rellevant de la discussió que s'aborda en aquest article no és la compatibilitat de l'amnistia amb els drets del Conveni, sinó la compatibilitat de l'amnistia amb l'estatus de víctima dels polítics independentistes en les seves demandes davant el TEDH.

3 L'estatus de víctima

L'article 34 del Conveni estableix que "el Tribunal podrà conèixer d'una demanda presentada per qualsevol persona [...] que es consideri *víctima d'una violació* per una de les Altes Parts Contractants dels drets reconeguts en el Conveni o els seus Protocols".¹¹ Així, la condició de víctima adquireix forma de requisit

8 27.05.2014, núm. demanda 4455/10.

9 *Ib.*, § 126.

10 La demanda 1859/24, recentment interposada per Irlanda contra el Regne Unit, podria suposar un avanç de la jurisprudència en aquest àmbit. La demanda al·lega violacions de drets a conseqüència de la Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Act 2023, una llei aprovada pel Parlament britànic que preveu immunitat condicional per fets relacionats amb els Troubles, un conflicte violent que va enfrontar nacionalistes i unionistes a Irlanda del Nord des de finals dels anys 60 fins a 1998.

11 Traducció i cursiva pròpies.

per a l'admissibilitat de les demandes.¹² El Tribunal ha sostingut que el Conveni no preveu cap mecanisme d'acció popular i que la seva tasca no és la d'exercir un control en abstracte sobre la legislació i la pràctica adoptades pels estats.¹³ Per tant, és necessari que existeixi una connexió entre el demandant i la legislació o conducta estatal que es qüestiona, connexió que es concreta en l'exigència que el demandant sigui "víctima" d'una violació dels drets del Conveni. D'aquesta manera, l'estatus de víctima esdevé un criteri de legitimació activa en el procediment, cosa que delimita la competència del Tribunal *ratione personae* (Harris et al., 2018, p. 87-94).

Com Lorenzo Martín-Retornillo destaca (2008, p. 277-278), l'expressió "víctima d'una violació" és més estricta que la que utilitza la Constitució espanyola per al recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, pel qual s'exigeix tan sols invocar un "interès legítim".¹⁴ No obstant això, la jurisprudència del TEDH ha interpretat el requisit de l'estatus de víctima de forma significativament flexible (Mariconda, 2023), i manté que el terme "víctima" ha d'interpretar-se de manera autònoma i amb independència de les normes internes,¹⁵ i que ha d'aplicar-se sense excessiu formalisme.¹⁶ Així, el TEDH ha reconegut que una persona pot ser víctima de manera directa o indirecta,¹⁷ i ha acceptat per exemple demandes de familiars quan la presumpta víctima directa ha mort abans de la presentació de la demanda.¹⁸ En alguns casos, el Tribunal ha acceptat fins i tot demandes de víctimes *potencials*, sempre que es presentin proves raonables i convincents de la probabilitat que es produïxi una violació que afecti la persona en qüestió, no sent suficient l'al·legació d'una mera sospita o conjectura.¹⁹

Cal destacar que la determinació que un demandant té "estatus de víctima" no implica cap judici sobre el fons de l'assumpte, sinó el simple compliment d'aquest requisit d'admissibilitat de la demanda, que posteriorment pot ser estimada o desestimada. Així, tenir estatus de víctima no implica necessàriament ser víctima d'una vulneració de drets humans. En efecte, la utilització del terme "víctima" per a determinar l'admissibilitat d'una demanda pot generar confusió entre admissibilitat i fons, problema que no sorgeix amb el terme "interès legítim" utilitzat per al recurs d'empara al Tribunal Constitucional. Per tant, cal entendre que l'"estatus de víctima" és, en realitat, un "estatus de *presumpta* víctima".

L'estatus de víctima és una qüestió rellevant en totes les fases del procediment: el demandant ha de poder justificar la seva condició de víctima en qualsevol moment.²⁰ Per tant, si el demandant cessa de ser víctima, el Tribunal pot arxivar la demanda i terminar el procediment. L'estatus de víctima pot perdre's quan l'estat repara la presumpta violació de drets objecte del procediment. És en aquest punt que l'amnistia adquireix rellevància: l'amnistia *com a reparació* pot suposar la pèrdua de l'estatus de víctima del demandant en determinades condicions, com es veurà. Aquesta regla és coherent amb la consideració del TEDH com a mecanisme subsidiari, la qual cosa implica que correspon en primer lloc a les autoritats nacionals reparar qualsevol suposada violació del Conveni. En conseqüència, no correspon al TEDH pronunciar-se quan un estat hagi reparat degudament la violació de drets que s'al·leguen. Però en quines circumstàncies pot considerar-se

12 Els altres requisits d'admissibilitat principals, a part de l'estatus de víctima, són l'esgotament dels recursos interns i el compliment d'un termini de quatre mesos des de la decisió interna definitiva, encara que n'hi ha d'altres. Vegeu Harris et al. (2018, p. 45-108) i la [Guia pràctica sobre criteris d'admissibilitat del TEDH](#), actualitzada en data 31.08.2022.

13 *Klass i altres c. Alemanya*, 06.09.1978, núm. demanda 5029/71, § 33; *The Georgian Labour Party c. Geòrgia*, 22.05.2007, núm. demanda 9103/04; *Burden c. Regne Unit*, 29.04.2008, núm. demanda 13378/05, § 33; *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu c. Romania*, 17.07.2015, núm. demanda 47848/08, § 101.

14 Art. 162.6.b de la Constitució espanyola.

15 *Gorraiz Lizarraga i altres c. Espanya*, 27.04.2004, núm. demanda 62543/00, § 35; *Stukus i altres c. Polònia*, 01.04.2008, núm. demanda 12534/03, § 34; *Zietal c. Polònia*, 12.05.2009, núm. demanda 64972/01, § 56.

16 *Gorraiz Lizarraga i altres c. Espanya*, 27.04.2004, núm. demanda 62543/00, § 37.

17 *Sarl du Parc d'Activites de Blotzheim c. França*, 11.07.2006, núm. demanda 72377/01, § 20; *Vallianatos i altres c. Grècia*, 07.11.2013, núm. demanda 29381/09 i altres, § 47.

18 *Varnava i altres c. Turquia*, 18.09.2009, núm. demanda 16064/90 i altres, § 111.

19 *Senator Lines GmbH c. Àustria i 14 altres estats*, 10.03.2004, núm. demanda 56672/00; *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu c. Romania*, 17.07.2015, núm. demanda 47848/08, § 101.

20 *Burdov c. Rússia*, 07.05.2002, núm. demanda 59498/00, § 30; *Centro Europa 7 S.R.L. i Di Stefano c. Itàlia*, 07.06.2012, núm. demanda 38433/09, § 30; *Posokhov c. Rússia*, 04.03.2003, núm. demanda 63486/00, § 34.

que una amnistia constitueix una reparació adequada de violacions de drets i, per tant, una raó suficient per al TEDH per a inadmetre una demanda?

4 La pèrdua de l'estatus de víctima

La jurisprudència del TEDH revela que el règim jurídic de la pèrdua de l'estatus de víctima està governat per dues regles, que seran rellevants per a examinar els possibles efectes de l'amnistia. Així, cal distingir entre una regla general per a tots els drets del Conveni i una regla especial per als casos relatius a l'article 6 (dret a un procés equitatiu).

La regla general

La regla general estableix que una decisió o mesura estatal (com l'amnistia) comporta la pèrdua de l'estatus de víctima del demandant quan es compleixin dues condicions: (1) reconeixement de la vulneració i (2) reparació de la vulneració. Així, el Tribunal ha reiterat en nombroses ocasions que “una decisió o mesura favorable al demandant no és, en principi, suficient per a retirar-li l'estatus de víctima excepte si les autoritats nacionals han reconegut, expressament o en substància, i ofert reparació per l'incompliment del Conveni”.²¹ A més, el TEDH ha destacat que la reparació ha de ser adequada i suficient, la qual cosa dependrà de totes les circumstàncies i de la naturalesa de la violació del Conveni en qüestió.²²

El Tribunal ha exigít aquestes dues condicions en casos en els quals el demandant ha estat beneficiat pels efectes d'una amnistia. Així va succeir en el cas *Melia c. Geòrgia* (2023),²³ relatiu a la demanda interposada pel polític opositor georgià Nika Melia. El demandant va ser jutjat i posat en presó preventiva el febrer de 2021²⁴ acusat del delictes de “violència grupal”²⁵ per animar els manifestants que participaven en una protesta davant del Parlament georgià el 2019 a ocupar l'edifici del Parlament si el Govern no accedia a les seves demandes.²⁶ El maig de 2021, en el marc d'un procés de negociació política entre el Govern i l'oposició mediat per la Unió Europea, Nika Melia va ser posat en llibertat.²⁷ Quatre mesos després de la seva posada en llibertat, el Parlament de Geòrgia va aprovar una llei d'amnistia²⁸ que permetia a Melia sol·licitar la terminació del procediment judicial. No obstant això, Melia va rebutjar aplicar l'amnistia en el seu procés judicial, adduint ser víctima d'una persecució política.²⁹

El TEDH va examinar el cas de Nika Melia en el marc de l'article 5 del Conveni (dret a la llibertat). El Govern georgià va sostenir que la demanda de Melia havia d'inadmetre's, i va mantenir que la seva posada en llibertat i la posterior aprovació de la llei d'amnistia van comportar la pèrdua del seu estatus de víctima, encara que el demandant rebutgés l'aplicació de l'amnistia en el seu cas.³⁰ El Tribunal va rebutjar aquest argument, reiterant que una decisió o mesura favorable al demandant com ara l'amnistia no és suficient per a provocar la pèrdua del seu estatus de víctima si no s'ha reconegut i reparat la vulneració de drets.³¹ El Tribunal va destacar que,

21 *Selahattin Demirtaş c. Turquia* (núm. 2), 22.12.2020, núm. demanda 14305/17, § 218 [traducció i cursiva pròpies]. Vegeu també, entre d'altres, *Amuur c. França*, 25.06.1996, núm. demanda 19776/92, § 36; *Dalban c. Romania*, 28.09.1999, núm. demanda 28114/95, § 44; *Rotaru c. Romania*, 04.05.2000, núm. demanda 28341/95, § 35; *Jensen i Rasmussen c. Dinamarca*, 20.03.2006, núm. demanda 52620/99; *Scordino c. Itàlia* (núm. 1), 29.03.2006, núm. demanda 36813/97, § 180; *Nada c. Suïssa*, 12.09.2012, núm. demanda 10593/08, § 128; *Döner i altres c. Turquia*, 07.03.2017, núm. demanda 29994/02, § 89; *Rizzo i altres c. Itàlia*, 16.01.2024, núm. demanda 36318/21, § 50.

22 *Gäfgen c. Alemanya*, 01.06.2010, núm. demanda 22978/05, § 116; *Tuleya c. Polònia*, 06.07.2023, núm. demanda 21181/19 i altres, § 261.

23 07.09.2023, núm. demanda 13668/21.

24 *Ib.*, § 51.

25 Codi Penal de Geòrgia, art. 125.

26 *Melia*, § 6-13.

27 *Ib.*, § 61-66.

28 *Ib.*, § 72-74.

29 *Ib.*, § 67-71.

30 *Ib.*, § 79.

31 *Ib.*, § 89.

en aquest cas concret, no es complia la segona condició, perquè no es pot considerar que “els efectes d’una possible violació del Conveni respecte a la detenció del demandant [...] poguessin haver estat reparats per l’aplicació de la llei d’amnistia”, fins i tot si el demandant no n’hagués rebutjat l’aplicació.³²

És important destacar que les dues condicions (reconeixement i reparació) són necessàries: per declarar la demanda inadmissible s’han d’haver complert totes dues. En conseqüència, si la mesura satisfà només una de les dues condicions el demandant conservarà el seu estatus de víctima. Així va subratllar-ho el raonament del TEDH en el cas *Dubovtsev i altres c. Ucraïna* (2021),³³ referent a la detenció i l’enjudiciament de diverses persones acusades del delictes de “disturbis massius”³⁴ en el context de les protestes de l’Euromaidan contra el Govern ucraïnès el 2014.³⁵ Els manifestants havien estat absolts i posats en llibertat després d’haver-se determinat que no havien comès cap delictes.³⁶ En connexió amb aquesta absolució, es va concedir una compensació econòmica als manifestants absolts,³⁷ tot i que dos d’ells encara no l’havien percebut en el moment de la sentència del TEDH.³⁸ A més, el Parlament ucraïnès va aprovar una llei d’amnistia en relació amb els actes pels quals havien estat jutjats.³⁹ Finalment, alguns dels demandants van iniciar un procediment disciplinari contra els jutges que havien ordenat la seva detenció, pel qual es va determinar que els jutges havien actuat de manera il·legal i arbitrària.⁴⁰

Els manifestants van acudir al TEDH al·legant una violació de l’article 5 del Conveni (dret a la llibertat) en la seva detenció. El Govern ucraïnès va sostenir que els demandants havien perdut l’estatus de víctima, atès que les autoritats estatals havien reconegut la vulneració i ofert una compensació econòmica, de manera que la seva demanda havia de ser inadmesa. Així, el Tribunal va analitzar si es complien les dues condicions (reconeixement i reparació). Respecte a l’amnistia, el TEDH va determinar que la llei d’amnistia no complia amb la primera condició, atès que no contenia “cap provisió que reconegués expressament la il·legalitat de la detenció dels demandants”, de manera que no podia suposar la pèrdua del seu estatus de víctima.⁴¹ Tampoc la terminació del procediment judicial podia justificar la inadmissió de la demanda, ja que, en tractar-se simplement d’una absolució, no suposava un reconeixement de la vulneració de drets.⁴²

No obstant això, el reconeixement que els jutges havien actuat de manera il·legal i arbitrària, en el marc del procediment disciplinari iniciat pels demandants davant les autoritats ucraïneses, sí que havia de considerar-se com un reconeixement de l’al·legada vulneració de drets per part de les autoritats estatals.⁴³ Això, conjuntament amb la compensació econòmica concedida, suposava el compliment de les dues condicions necessàries per a la pèrdua de l’estatus de víctima. Tanmateix, el Tribunal va sostenir que aquesta conclusió no era aplicable als dos demandants que encara no havien percebut la compensació econòmica: en aquest cas, la suposada vulneració no havia estat reparada. Així, el TEDH va declarar admissibles només les demandes d’aquests dos demandants.⁴⁴

El raonament del TEDH a *Dubovtsev* il·lustra com les dues condicions per a la pèrdua de condició de víctima (reconeixement i reparació) són necessàries: el Tribunal va prosseguir amb l’examen de les demandes dels

32 *Ib.*, § 91 [traducció pròpia].

33 21.01.2021, núm. demanda 21429/14 i altres.

34 Codi Penal d’Ucraïna, art. 294.

35 *Dubovtsev*, § 5-21.

36 *Ib.*, § 13-21.

37 *Ib.*, § 22-25.

38 *Ib.*, § 31.

39 Els detalls sobre la llei d’amnistia en qüestió poden trobar-se a *Shmorgunov i altres c. Ucraïna*, 21.01.2021, núm. demanda 15367/14 i altres, § 210-213.

40 *Dubovtsev*, § 42-46.

41 *Ib.*, § 57 [traducció pròpia].

42 *Ib.*, § 58-59.

43 *Ib.*, § 60-61.

44 *Ib.*, § 66.

demandants que no havien rebut cap reparació, malgrat admetre que les autoritats estatals havien reconegut l'existència d'una vulneració. En altres paraules, es complia la primera condició (reconeixement) però no la segona (reparació), de manera que es va admetre la demanda.

El cas *Selahattin Demirtaş (núm. 2) c. Turquia* (2020)⁴⁵ ofereix un exemple de la situació inversa, en la qual el Tribunal prossegueix amb l'examen d'una demanda per no complir-se la primera condició (reconeixement) malgrat complir-se la segona (reparació). Aquest cas està relacionat amb la detenció i posada en presó provisional el 2016 de Selahattin Demirtaş, líder del partit prokurd HDP (Partit Democràtic dels Pobles), acusat de delictes de terrorisme per haver expressat el seu suport a l'organització YPG (Unitats de Protecció Popular), considerada terrorista per Turquia, en el context del setge a Kobane durant la guerra de Síria. El Tribunal Constitucional turc va determinar que la presó provisional de Demirtaş havia estat il·legal perquè l'ordre d'empresonament no va estar prou motivada,⁴⁶ per la qual cosa li va concedir una indemnització econòmica.⁴⁷ En la seva demanda davant el TEDH, Demirtaş al·legava una vulneració del Conveni en els seus articles 10 (llibertat d'expressió), 5 (dret a la llibertat) i 18 (limitació en l'aplicació de les restriccions de drets), i de l'article 3 del Protocol 1 (dret a eleccions lliures).

Malgrat la compensació econòmica rebuda, el TEDH va determinar que Demirtaş no havia perdut el seu estatus de víctima, perquè les autoritats estatals no havien reconegut, ni expressament ni "en substància", l'existència d'una vulneració. La sentència del Tribunal Constitucional turc no podia considerar-se un reconeixement: la simple determinació que l'ordre de presó no havia estat prou motivada no equivalia a un reconeixement, ni tan sols "en substància", de la vulneració de cap dels drets que Demirtaş al·legava.⁴⁸ Per tant, no es complia la primera de les dues condicions, de manera que Demirtaş mantenia el seu estatus de víctima.

La regla especial

En el subapartat anterior s'ha explicat que, com a regla general, una mesura o decisió estatal (com ara l'amnistia) suposarà la pèrdua de l'estatus de víctima del demandant únicament quan es compleixin dues condicions: que la mesura reconegui la vulneració de drets i que ofereixi una reparació. No obstant això, la jurisprudència del TEDH suggereix que existeix una regla especial aplicable als demandants que al·leguin vulneracions relatives a l'article 6 del Conveni, el qual protegeix el dret a un procés equitatiu, incloent-hi el dret a accedir a un tribunal establert per llei, independent i imparcial.

La regla especial, repetida pel Tribunal en nombroses ocasions, estableix que el demandant que hagi estat absolut pels tribunals domèstics no pot considerar-se víctima de violacions del Conveni que s'hagin produït en el transcurs d'aquest procediment judicial,⁴⁹ sempre que les afectacions causades pel procediment no persisteixin, i excepte que la queixa sigui relativa a la durada del procediment en qüestió.⁵⁰ En altres paraules: l'absolució priva el demandant del seu estatus de víctima i, per tant, de la possibilitat de denunciar violacions dels drets de l'article 6 en el procés judicial. Noteu que aquesta regla especial és més restrictiva des del punt de vista del demandant que la regla general: no s'exigeix a les autoritats estatals ni el reconeixement ni la reparació de la suposada vulneració, ja que n'hi ha prou que el procés judicial hagi acabat en absolució.

Formulada així, la regla especial sembla raonable: les irregularitats en un procés judicial no hauran causat cap afectació significativa a la persona acusada si aquesta persona no arriba a ser condemnada. Cal deduir, en conseqüència, que quan la persona hagi estat condemnada passarà a aplicar-se-li la regla general. Tanmateix, la jurisprudència del Tribunal ha estès la regla especial a casos en què la persona és condemnada i la condemna és posteriorment anul·lada (per exemple, per una amnistia). Així, a *Correia de Matos c. Portugal* (2001) el

45 22.12.2020, núm. demanda 14305/17.

46 *Ib.*, § 121.

47 *Ib.*, § 127.

48 *Ib.*, § 221-223.

49 Vegeu, entre d'altres, *X c. Àustria*, 08.07.1974, núm. demanda 5575/72; *X c. el Regne Unit*, 13.03.1980, núm. demanda 8083/77, § 2; *Üstün c. Turquia*, 10.05.2007, núm. demanda 37685/02, § 24; *Komyakov c. Rússia*, 08.01.2009, núm. demanda 7100/02, § 3; *Josef Oleksy c. Polònia*, 16.06.2009, núm. demanda 1379/06; *Bouglame c. Bèlgica*, 02.03.2010, núm. demanda 16147/08, o *Haarde c. Islàndia*, 23.11.2017, núm. demanda 66847/12, § 55.

50 *Osmanov i Husseinov c. Bulgària*, 04.09.2003, núm. demanda 54178/00, § 2.

Tribunal va afirmar que “el mateix raonament [de la regla especial] pot aplicar-se quan es concedeix una amnistia a l'acusat”.⁵¹ El cas sorgia de la demanda d'un advocat portuguès per no haver-se-li permès defensar-se a si mateix en un judici pel qual va ser condemnat a pagar una multa. La condemna va ser posteriorment anul·lada a causa d'una amnistia.

Per tant, després de *Correia de Matos* podem dir que la regla especial queda de la manera següent: l'absolució o posterior anul·lació de condemna priva al demandant de la possibilitat de denunciar violacions dels drets de l'article 6 en el procés judicial. Aquesta extensió de la regla especial és confirmada en casos com *Koç i Tambaş c. Turquia* (2005).⁵² En aquest cas, un dels demandants va ser condemnat pels tribunals turcs a un any i quatre mesos de presó per “propaganda separatista”. El demandant va fugir, de manera que la sentència no es va arribar a aplicar mai. Dos anys més tard, a conseqüència d'una reforma del Codi Penal, el tribunal va declarar nul·la la seva condemna. Malgrat això, el demandant va acudir al TEDH, al·legant vulneració de l'article 6 per falta d'independència i imparcialitat del tribunal que el va sentenciar. El TEDH va negar al demandant l'estatus de víctima i va inadmetre la demanda, argumentant que “l'anul·lació de la condemna [...] va posar fi a qualsevol conseqüència perjudicial que pogués haver-se derivat de la falta d'independència i imparcialitat del Tribunal de Seguretat de l'Estat i de la falta d'equitat del procediment davant aquest”.⁵³ *Koç i Tambaş* il·lustra com la regla especial és més restrictiva que la general: si el cas s'hagués decidit a l'empara de la regla general, la demanda hagués prosseguit, perquè les autoritats turques no van complir cap de les dues condicions –no van reconèixer l'existència de cap violació de drets ni van oferir cap reparació–; tanmateix, en decidir-se a l'empara de la regla especial, la mera anul·lació de la condemna va bastar per a inadmetre la demanda.

La jurisprudència posterior a *Koç i Tambaş* amb relació a la regla especial és equívoca i genera confusió fins i tot sobre la mateixa existència de la regla especial com a regla diferent de la general. Ho veiem a *Vanyan c. Rússia* (2005)⁵⁴ –decidit tan sols deu mesos després de *Koç i Tambaş*– i a *Arat c. Turquia* (2009).⁵⁵ Els demandants de tots dos casos, que al·legaven vulneracions dels drets de l'article 6, havien passat un temps a la presó abans de l'anul·lació de les seves condemnes (a *Vanyan*, per una amnistia; a *Arat*, per una reforma del Codi Penal). El TEDH en tots dos casos va resoldre la qüestió de l'estatus de víctima aplicant la regla general i no l'especial, malgrat tractar-se de casos relatius a l'article 6, i va concloure que les demandes havien de ser admeses.⁵⁶ Certament, els fets de *Vanyan* i d'*Arat* diferien dels casos anteriors en un element important: els demandants havien sofert privació de llibertat, mentre que els demandants de *Correia de Matos* i *Koç i Tambaş* no van passar mai per la presó. No obstant això, aquesta diferència no justifica aplicar una regla diferent sense cap raonament, sense explicar per què la privació de llibertat suposa una diferència jurídicament rellevant en l'estatus de víctima.

Davant aquesta confusió, el TEDH ha aclarit la qüestió de l'estatus de víctima en drets de l'article 6 en els casos recents *Webster c. el Regne Unit* (2020)⁵⁷ i *Kerimoğlu c. Turquia* (2022).⁵⁸ En aquests casos, el Tribunal intenta aportar claredat distingint entre l'*adquisició* i la *pèrdua* de l'estatus de víctima, de manera que l'estatus de víctima s'adquireix en el moment en què es dicta una sentència condemnatòria contra el demandant i pot perdre's posteriorment amb mesures com ara una amnistia.⁵⁹ Així, quan un demandant al·lega violacions respecte a un procediment que va acabar en absolució, la demanda ha de ser inadmesa no perquè el demandant hagi perdut l'estatus de víctima, sinó perquè *no ha adquirit mai* aquest estatus. D'una altra banda, quan s'al·legui vulneració de l'article 6 respecte a un procediment que va acabar en una sentència condemnatòria

51 *Correia de Matos c. Portugal*, 15.11.2001, núm. demanda 48188/99 [traducció pròpia].

52 24.02.2005, núm. demanda 46947/99.

53 *Ib.* [traducció pròpia].

54 15.12.2005, núm. demanda 53203/99.

55 10.11.2009, núm. demanda 10309/03.

56 *Vanyan*, § 36-42; *Arat*, § 46-48.

57 24.03.2020, núm. demanda 32479/16.

58 06.12.2022, núm. demanda 58829/10.

59 *Webster*, § 26-33; *Kerimoğlu*, § 44-47.

posteriorment anul·lada per alguna mesura estatal (com ara una amnistia, per exemple), s'aplicaran les condicions de la regla general: el que és rellevant serà determinar si aquesta mesura (l'amnistia) va suposar un reconeixement i una reparació de la vulneració de drets al·legada. Per tant, segons aquest enfocament, la regla especial, en la seva formulació estricta, és aplicable només en casos de l'article 6 que han acabat en absolució; en la resta de casos, inclosos els casos de l'article 6 en què hi hagi hagut sentència condemnatòria posteriorment anul·lada, cal exigir les dues condicions de la regla general.

No obstant això, cal apuntar que l'enfocament de *Webster* té, almenys, dos problemes. Primer, no explica casos com *Correia de Matos* o *Koç i Tambaş*, en què el Tribunal no va exigir reconeixement ni reparació quan existia una sentència condemnatòria anul·lada posteriorment. La demanda de *Koç i Tambaş*, que va ser inadmesa, s'hauria admès si s'haguessin exigit les dues condicions de la regla general, com s'ha apuntat més amunt. Per tant, adoptar l'enfocament de *Webster* implica assumir que *Koç i Tambaş* hauria d'haver-se decidit de manera diferent. Segon, l'enfocament de *Webster* podria comportar resultats problemàtics en casos de presó preventiva que acabin en absolució: en aquests casos, l'aplicació de la regla especial podria comportar la inadmissió de les demandes per vulneracions de drets de l'article 6 malgrat la privació de llibertat soferta pel demandant a conseqüència del procés judicial defectuós. Això sembla anar en contra de l'esperit que guiava al Tribunal en decisions com *Vanyan* i *Arat*, en què el fet que els demandants haguessin sofert privació de llibertat semblava motivar l'aplicació de la regla general en lloc de l'especial, la qual cosa justificava l'admissió de les demandes.

Malgrat aquests problemes, l'enfocament de *Webster* sembla ser avui el seguit pel TEDH per a al·legacions de violacions de drets de l'article 6. El recent cas *Tuleya c. Polònia* (2023), en què el TEDH va exigir les dues condicions (reconeixement i reparació) en una demanda de l'article 6 amb sentència condemnatòria, sembla confirmar la vigència d'aquest enfocament.⁶⁰

5 La Llei d'amnistia i l'estatus de víctima dels polítics independentistes

De l'anàlisi de l'apartat anterior podem extreure que el règim jurídic de l'estatus de víctima davant el TEDH està governat per les dues regles següents:

- 1) Regla general: una mesura (com ara l'amnistia) comporta la pèrdua de l'estatus de víctima del demandant si satisfà dues condicions:
 - a. suposa un reconeixement, exprés o en substància, de la vulneració de drets que s'al·lega;
 - b. comporta la reparació de la vulneració de drets que s'al·lega.
- 2) Regla especial: quan s'al·leguin vulneracions de drets de l'article 6:
 - a. el demandant no adquireix l'estatus de víctima fins que no es dicta sentència condemnatòria contra ell;
 - b. una vegada dictada sentència condemnatòria, una mesura (com ara l'amnistia) comporta la pèrdua de l'estatus de víctima del demandant si satisfà dues condicions:
 - i. suposa un reconeixement, exprés o en substància, de la vulneració de drets que s'al·lega;
 - ii. comporta la reparació de la vulneració de drets que s'al·lega.

Partint d'aquestes regles, s'analitza a continuació si l'amnistia que es vol concedir als polítics independentistes catalans condemnats pel Tribunal Suprem, d'acord amb la Proposició de Llei aprovada pel Congrés dels Diputats,⁶¹ comporta la pèrdua del seu estatus de víctima en el procediment iniciat per les seves demandes contra l'Estat davant el TEDH. Atès que entre les vulneracions de drets al·legades pels polítics independentistes s'inclouen drets de l'article 6 (Bertomeu, 2022), així com altres drets del Conveni, les dues regles són rellevants.

⁶⁰ *Tuleya c. Polònia*, 06.07.2023, núm. demanda 21181/19 i altres, § 252-254.

⁶¹ [Proposició de Llei orgànica d'amnistia per a la normalització institucional, política i social a Catalunya](#).

En relació amb l'al·legació de drets diferents dels de l'article 6 (com ara el dret a la llibertat d'expressió, de l'article 10, i el dret de reunió pacífica, de l'article 11), d'acord amb la regla general, cal determinar si la Llei d'amnistia satisfà les dues condicions rellevants: reconeixement i reparació. Només si es compleixen aquestes dues condicions, els polítics independentistes perdran el seu estatus de víctima.

Començant per la primera condició, la jurisprudència del TEDH, com s'ha vist, exigeix que el reconeixement de la vulneració de drets sigui *exprés* o *en substància*.⁶² El primer que cal constatar és que la Proposició de llei aprovada pel Congrés no inclou en el seu redactat cap declaració que pugui llegir-se com a reconeixement *exprés* de la vulneració de drets, ni tan sols en el preàmbul. Això contrasta amb la Proposició de llei d'amnistia que van registrar els partits independentistes al Congrés dels Diputats el 2021,⁶³ [inadmesa a tràmit per la Mesa](#), que sí que contenia afirmacions en el preàmbul que podien llegir-se com un reconeixement *exprés* de vulneració de drets, com ara la referència a una "autèntica causa general contra l'independentisme, que aplica el dret penal de l'enemic contra qui exerceix i defensa el dret a l'autodeterminació".⁶⁴

A falta d'un reconeixement *exprés*, falta per determinar si la Proposició de llei d'amnistia aprovada pel Congrés conté algun reconeixement de vulneració de drets *en substància*. La jurisprudència del TEDH no ens dona cap orientació sobre què vol dir "en substància". Es podria sostenir que el caràcter constitucionalment excepcional de la Llei d'amnistia suposa un reconeixement en substància de la vulneració de drets al·legada. Però aquesta conclusió és difícil de defensar, tenint en compte que l'única referència que el text fa als drets humans és per a descriure el "marc jurídic general en el qual es concep la present llei d'amnistia",⁶⁵ sense relacionar-ho de cap manera amb el procés judicial que motiva les demandes dels independentistes davant el TEDH. En suma, la Llei d'amnistia no conté cap reconeixement *exprés* de vulneració de drets, i difícilment pot afirmar-se que contingui un reconeixement *en substància*.

Respecte a la segona condició per a la pèrdua de l'estatus de víctima (és a dir, la reparació per la vulneració al·legada), la conclusió és encara més clara: la Proposició de llei aprovada pel Congrés preveu explícitament que l'amnistia no doni dret a percebre indemnització de cap mena.⁶⁶ En això, aquesta Proposició de llei no és diferent de la Proposició presentada pels partits independentistes el 2021 i inadmesa per la Mesa, que tampoc contenia cap mecanisme de compensació.⁶⁷

Podria argumentar-se que la Llei d'amnistia suposa una reparació *simbòlica*, atès el caràcter constitucionalment excepcional de l'amnistia. No obstant això, aquest argument té dos problemes. Primer, si bé és cert que el TEDH ha reconegut que cal atènyer-se a la naturalesa de la violació del Conveni en qüestió per determinar què pot considerar-se una reparació "suficient",⁶⁸ el Tribunal ha tendit sempre a exigir algun tipus de compensació econòmica.⁶⁹ Segon, si s'accepta la possibilitat que aquesta condició pugui satisfer-se amb una reparació *simbòlica* dels efectes d'una vulneració de drets humans, aleshores és difícil veure de quina manera aquesta segona condició és diferent de la primera condició: no hi ha diferència entre una "reparació simbòlica" i un "reconeixement" de la vulneració de drets. A més, com s'ha establert en els paràgrafs anteriors, la Llei d'amnistia no suposa el reconeixement de cap vulneració, per la qual cosa tampoc pot considerar-se que suposi una reparació simbòlica.

62 Vegeu els casos citats en la nota de peu de pàgina núm. 21.

63 [Proposició de Llei orgànica d'Amnistia i de Resolució del conflicte polític entre Catalunya i l'Estat Espanyol](#).

64 *Ib.*, part II del preàmbul.

65 Proposició de Llei orgànica d'amnistia per a la normalització institucional, política i social a Catalunya, part III del preàmbul.

66 *Ib.*, art. 7. Sí que dona dret a la restitució de les quantitats abonades en concepte de multa per imposició de sancions a l'empara de la Llei orgànica 4/2015, de protecció de seguretat ciutadana, excepte les multes imposades per sancions greus. Tanmateix, això no és rellevant per als polítics independentistes, que no van ser mai sancionats a l'empara d'aquesta llei.

67 Proposició de Llei orgànica d'amnistia i de resolució del conflicte polític entre Catalunya i l'Estat espanyol, art. 2.2.e.

68 *Gäfgen c. Alemanya*, 01.06.2010, núm. demanda 22978/05, § 116; *Tuleya c. Polònia*, 06-07-2023, núm. demanda 21181/19 i altres, § 261.

69 Vegeu més amunt l'apartat "4 La pèrdua de l'estatus de víctima", quan es tracta la regla general: el TEDH no accepta en cap dels casos citats que la reparació pugui no incloure una compensació econòmica.

En suma, la Llei d'amnistia no sembla complir cap de les dues condicions establertes per la regla general: no suposa ni un reconeixement ni una reparació de la vulneració de drets al·legada. Per tant, no comporta la pèrdua de l'estatus de víctima dels polítics independentistes davant el TEDH. Aquesta conclusió es mantindria fins i tot si acceptem l'argument que l'amnistia suposa un reconeixement "en substància" d'aquesta vulneració, ja que, com s'ha apuntat més amunt, les dues condicions són necessàries: han de complir-se totes dues perquè es perdi l'estatus de víctima, i no és suficient que se'n compleixi només una.

Malgrat l'anàlisi dels paràgrafs anteriors, la condició de víctima dels polítics independentistes podria haver-se perdut amb relació als drets de l'article 6, pels quals s'aplica la regla especial, com hem vist. Així, podrien citar-se casos com *Correia de Matos c. Portugal* (2001)⁷⁰ o *Koç i Tambaş c. Turquia* (2005),⁷¹ explicats en l'apartat anterior, per a defensar que els polítics independentistes han perdut la seva condició de víctima en les seves reclamacions sobre drets de l'article 6: en aquests casos, el TEDH va acceptar que l'anul·lació de la condemna del demandant (per una amnistia, a *Correia de Matos*, i per una reforma del Codi Penal, a *Koç i Tombas*) comportava la pèrdua de l'estatus de víctima per les violacions de drets de l'article 6. Tanmateix, es podrien també citar casos com *Vanyan c. Rússia* (2005)⁷² o *Arat c. Turquia* (2009),⁷³ així mateix explicats més amunt, per sostenir l'argument contrari: en aquests casos, en els quals els demandants havien sofert privació de llibertat, el TEDH va determinar que aquests mantenien el seu estatus de víctima en les seves reclamacions de drets de l'article 6 malgrat que les seves condemnes havien estat anul·lades (per una amnistia, a *Vanyan*, i per una reforma del Codi Penal, a *Arat*).

Com hem vist, el cas recent *Webster* aporta claredat respecte a la regla especial per a vulneracions de l'article 6, davant la confusió generada per la jurisprudència anterior. A *Webster*, el TEDH distingeix entre l'adquisició i la pèrdua de l'estatus de víctima i argumenta que l'estatus de víctima no s'adquireix fins que no pesa sentència condemnatòria sobre el demandant; una vegada condemnat, el demandant no perd l'estatus de víctima si no es compleixen les dues condicions de la regla general: reconeixement i reparació.⁷⁴

En l'enfocament de *Webster*, el primer que cal preguntar-nos és si els demandants han estat condemnats: si no van ser condemnats, no van adquirir mai estatus de víctima. En el cas dels polítics independentistes, aquesta pregunta ha de respondre's afirmativament: van ser condemnats pel Tribunal Suprem el 14 d'octubre de 2019, moment en el qual van adquirir estatus de víctima davant el TEDH. Noteu que la Llei d'amnistia preveu la possibilitat d'aplicar-se en qualsevol fase del procediment penal,⁷⁵ també en casos en els quals el jutge no hagi dictat sentència. Per tant, si la mateixa amnistia s'apliqués hipotèticament a altres persones en un procediment en el qual encara no s'hagués dictat sentència, hauria de considerar-se que aquestes persones no van adquirir mai l'estatus de víctima. No obstant això, en el cas que ens ocupa el Suprem va dictar sentència i, per tant, els polítics independentistes van adquirir l'estatus de víctima.

Quan s'hagi dictat condemna, seguint amb l'enfocament de *Webster*, l'estatus de víctima es manté excepte si l'Estat concedeix una mesura que compleixi les dues condicions de la regla general: reconeixement i reparació. En el cas de la Llei d'amnistia, ja hem vist que no es compleix cap de les dues condicions: no suposa ni un reconeixement (ni exprés ni en substància) ni una reparació de la suposada vulneració de drets. Per tant, l'aplicació de la regla especial ens porta a la mateixa conclusió: respecte de les vulneracions al·legades de l'article 6, l'amnistia no priva els polítics independentistes de l'estatus de víctima davant el TEDH.

En suma, l'aplicació de les dues regles establertes per la jurisprudència del TEDH ens porta a concloure que, malgrat l'amnistia, els polítics independentistes mantenen el seu estatus de víctima amb relació a les demandes presentades davant el TEDH, també pel que fa als drets de l'article 6. Aquesta conclusió és coherent amb la idea general que inspira la Llei d'amnistia, tal com està concebuda en la Proposició de Llei aprovada pel

70 15.11.2001, núm. demanda 48188/99.

71 24.02.2005, núm. demanda 46947/99.

72 15.12.2005, núm. demanda 53203/99.

73 10.11.2009, núm. demanda 10309/03.

74 *Webster c. el Regne Unit*, 24.03.2020, núm. demanda 32479/16, § 26-33. Vegeu també *Kerimoğlu c. Turquia*, 06.12.2022, núm. demanda 58829/10, § 44-47.

75 Proposició de Llei orgànica d'amnistia per a la normalització institucional, política i social a Catalunya, art. 11.

Congrés: aquesta amnistia no persegueix donar resposta a cap suposada vulneració de drets, sinó l'objectiu més pragmàtic d'aconseguir la “normalització institucional, política i social a Catalunya”, tal com indica el títol de la Proposició de llei. En aquest context, sembla encertat concloure que, en cas que s'hagin violat els drets dels polítics independentistes, aquests mantinguin la seva condició de víctima després de l'amnistia. D'aquesta manera, és al TEDH a qui correspondrà determinar si s'han produït o no les violacions de drets al·legades.

6 Conclusió

Prenent la Proposició de llei d'amnistia aprovada pel Congrés com a cas d'estudi, aquest article ha examinat el règim jurídic de l'estatus de víctima com a requisit per a l'admissibilitat de demandes davant el TEDH. Així, s'ha explicat que la pèrdua de l'estatus de víctima està governada per dues regles establertes per la jurisprudència del TEDH: una regla general i una regla especial. Segons la regla general, una mesura estatal (com ara l'amnistia) pot privar el demandant del seu estatus de víctima quan es compleixin dues condicions: que es reconegui i que es repari la vulneració de drets al·legada. Segons la regla especial, aplicable en demandes sobre drets de l'article 6, el demandant no adquireix estatus de víctima fins que no és condemnat pel tribunal domèstic rellevant; una vegada condemnat, qualsevol mesura que anul·li la condemna podrà privar el demandant del seu estatus de víctima únicament si compleix amb les dues condicions esmentades anteriorment: reconeixement i reparació.

Aplicant les dues regles a l'amnistia del procés català, s'ha conclòs que els polítics independentistes continuen mantenint el seu estatus de víctima davant el TEDH en relació amb les demandes presentades. Cal destacar que aquesta afirmació no implica cap conclusió respecte al fons de l'assumpte: l'“estatus de víctima”, com s'ha dit, és en realitat un “estatus de *presumpta* víctima”. Per tant, que els polítics independentistes conservin el seu estatus de víctima no significa necessàriament que hagin estat víctimes de cap violació dels drets del Conveni; això haurà de determinar-ho el TEDH. Però el que sí que sembla clar és que l'amnistia no impedirà que el TEDH examini les seves demandes contra l'Estat.

Jurisprudència citada

Tribunal Suprem

459/2019.

Tribunal Constitucional

91/2021; 106/2021; 121/2021; 122/2021; 184/2021; 45/2022; 46/2022; 47/2022.

Tribunal Europeu de Drets Humans

X c. Àustria, 08.07.1974, núm. demanda 5575/72.

Klass i altres c. Alemanya, 06.09.1978, núm. demanda 5029/71.

X c. el Regne Unit, 13.03.1980, núm. demanda 8083/77.

Amuur c. França, 25.06.1996, núm. demanda 19776/92.

Dalban c. Romania, 28.09.1999, núm. demanda 28114/95.

Rotaru c. Romania, 04.05.2000, núm. demanda 28341/95.

Correia de Matos c. Portugal, 15.11.2001, núm. demanda 48188/99.

Burdov c. Rússia, 07.05.2002, núm. demanda 59498/00.

Posokhov c. Rússia, 04.03.2003, núm. demanda 63486/00.

Osmanov i Husseinov c. Bulgària, 04.09.2003, núm. demanda 54178/00.

Senator Lines GmbH c. Àustria i 14 altres Estats, 10.03.2004, núm. demanda 56672/00.
Gorraiz Lizarraga i altres c. Espanya, 27.04.2004, núm. demanda 62543/00.
Koç i Tambaş c. Turquia, 24.02.2005, núm. demanda 46947/99.
Vanyan c. Rússia, 15.12.2005, núm. demanda 53203/99.
Jensen i Rasmussen c. Dinamarca, 20.03.2006, núm. demanda 52620/99.
Scordino c. Itàlia (núm. 1), 29.03.2006, núm. demanda 36813/97.
Sarl du Parc d'Activites de Blotzheim c. França, 11.07.2006, núm. demanda 72377/01.
Üstün c. Turquia, 10.05.2007, núm. demanda 37685/02.
The Georgian Labour Party c. Geòrgia, 22.05.2007, núm. demanda 9103/04.
Stukus i altres c. Polònia, 01.04.2008, núm. demanda 12534/03.
Burden c. el Regne Unit, 29.04.2008, núm. demanda 13378/05.
Komyakov c. Rússia, 08.01.2009, núm. demanda 7100/02.
Zietal c. Polònia, 12.05.2009, núm. demanda 64972/01.
Josef Oleksy c. Polònia, 16.06.2009, núm. demanda 1379/06.
Varnava i altres c. Turquia, 18.09.2009, núm. demanda 16064/90 i altres.
Arat c. Turquia, 10.11.2009, núm. demanda 10309/03.
Bouglame c. Bèlgica, 02.03.2010, núm. demanda 16147/08.
Gäfgen c. Alemanya, 01.06.2010, núm. demanda 22978/05.
Centre Europa 7 S.R.L. i Di Stefano c. Itàlia, 07.06.2012, núm. demanda 38433/09.
Nada c. Suïssa, 12.09.2012, núm. demanda 10593/08.
Vallianatos i altres c. Grècia, 07.11.2013, núm. demanda 29381/09 i altres.
Marguš c. Croàcia, 27.05.2014, núm. demanda 4455/10.
Centri for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu c. Romania, 17.07.2015, núm. demanda 47848/08.
Döner i altres c. Turquia, 07.03.2017, núm. demanda 29994/02.
Haarde c. Islàndia, 23.11.2017, núm. demanda 66847/12.
Webster c. el Regne Unit, 24.03.2020, núm. demanda 32479/16.
Selahattin Demirtaş c. Turquia (núm. 2), 22.12.2020, núm. demanda 14305/17.
Shmorgunov i altres c. Ucraïna, 21.01.2021, núm. demanda 15367/14 i altres.
Dubovtsev i altres c. Ucraïna, 21.01.2021, núm. demanda 21429/14 i altres.
Kerimoğlu c. Turquia, 06.12.2022, núm. demanda 58829/10.
Tuleya c. Polònia, 06.07.2023, núm. demanda 21181/19 i altres.
Melia c. Geòrgia, 07.09.2023, núm. demanda 13668/21.
Rizzo i altres c. Itàlia, 16.01.2024, núm. demanda 36318/21.

Bibliografia citada

- Bertomeu, Quim. (2022, 21 de juliol). [El Tribunal d'Estrasburg ja té tots els recursos dels presos de l'1-O](#). *Ara*.
- Binder, Christina. (2011). The Prohibition of Amnesties by the Inter-American Court of Human Rights. *German Law Journal*, 12, 1204-1230. <https://doi.org/10.1017/S2071832200017272>
- Fernández Esquer, Carlos. (2023, 1 de novembre). [La amnistía: un debate jurídico, pero, sobre todo, democrático](#). *Hay Derecho*.
- Harris, David, O'Boyle, Michael, Bates, Ed, i Buckley, Carla. (2018). *Law of the European Convention on Human Rights* (4a ed.). Oxford University Press.
- Jackson, Miles. (2018). Amnesties in Strasbourg. *Oxford Journal of Legal Studies*, 38, 451-474. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3143394>
- Mallinder, Louise. (2015). Investigations, Prosecutions and Amnesties Under Articles 2 & 3 of the European Convention on Human Rights. *Amnesties, Prosecutions and the Public Interest in the Northern Ireland Transition Project*. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2668106>
- Mariconda, Antonio. (2023). [Victim Status of Individuals in Climate Change Litigation before the ECtHR: Between Old Certainties and New Challenges](#). *Italian Review of International and Comparative Law*, 3, 260-282.
- Marraco, Manuel, y González, Germán. (2023, 22 de setembre). [Estrasburgo acepta estudiar los recursos contra las condenas del "procés"](#). *El Mundo*.
- Martín-Retornillo Baquer, Lorenzo. (2008). [El concepto "víctima de una violación de derechos" como determinante para el acceso al Tribunal Europeo de Derechos Humanos](#). *Revista de Administración Pública*, 175, 253-284.
- Martín Pallín, José Antonio. (2023, 3 d'octubre). [Estrasburgo pone la alfombra a la amnistía](#). *La Vanguardia*.
- Pérez-León-Acevedo, Juan-Pablo. (2022). The European Court of Human Rights (ECtHR) vis-à-vis amnesties and pardons: factors concerning or affecting the degree of ECtHR's deference to states. *The International Journal of Human Rights*, 25, 1107-1137. <https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2027761>
- Ridao i Martín, Joan. (2023, 13 de novembre). [La amnistía que viene](#). *El País*.